

ощадливість, почуття гордості за свою роботу;

- ставлення до старших колег-педагогів – повага, чемність;
- ставлення до студентів – співробітництво, увага.

В. В. Шадріна, *канд. фізвиховання і спорту, доцент кафедри фізичного виховання № 3,*
О. М. Столяренко, *ст. викладач кафедри фізичного виховання № 1*

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Одним з важливіших завдань реформування освіти в Україні є підготовка освіченої, творчої особистості та формування її фізичного й морального здоров'я. Вирішення цієї проблеми передбачає психолого-педагогічне обґрунтування змісту й методів навчально-виховного процесу. Сьогодні вищі навчальні заклади готові впроваджувати сучасні педагогічні технології, популярними серед яких є комп'ютерне та дистанційне навчання, залучення інтерактивних методик тощо. Намітився перехід від авторитарної педагогіки до гуманістичного розвитку особистості, від накопичення знань – до вміння оперувати знаннями, від “одноразової” освіти – до безперервної, від поточної організації навчання – до індивідуальної.

Педагоги, психологи, методисти фахових дисциплін відчують потребу у впровадженні таких методик, які б допомогли реалізації особистісного підходу до студента. Саме такий підхід є одним із найважливіших принципів організації навчально-виховної роботи. Стало вже неможливо викладати дисципліни традиційно, коли в центрі навчального процесу знаходиться викладач, а студенти мовчки сприймають матеріал, слухають пояснення на лекціях або звітують на семінарських і практичних заняттях, виконують контрольні завдання, склада-

ють заліки, іспити, одержують оцінки за ті знання й навички, яких набули в процесі навчання.

Впровадження інтерактивних методик у викладання фахових дисциплін дає змогу докорінно змінити ставлення до об'єкта навчання, перетворивши його на суб'єкт. Студент стає співавтором лекції, семінарського заняття тощо. Підхід до учня, який знаходиться у центрі процесу навчання, ґрунтується на повазі до його думки, на заохоченні до активності, творчості, пошуку

Інтерактивне навчання у вищій школі передбачає докорінну зміну методичних стереотипів, які сформувалися у викладачів. Інтерактивний («Inter» – взаємний, «act» – діяти) означає взаємодіяти, знаходиться в режимі бесіди, діалогу з будь-ким. Інтерактивні та активні методи мають багато спільного. На відміну від активних методів, інтерактивні орієнтовані на більш широку взаємодію, коли навчаються не тільки з викладачем, а й один з одним, і на домінування активності студентів в процесі навчання.

Інтерактивний метод можна розглядати як найсучаснішу форму активних методів. До інтерактивних методів можуть бути віднесені наступні: дискусія, евристична бесіда, “мозковий штурм”, рольові, ділові ігри, тренінги, кейс-метод, метод проєктів, групова робота з ілюстративним матеріалом, обговорення відеофільмів і т.д. Розглянемо декілька з них.

Метод проєктів ґрунтується на одній з особистісно-орієнтованих розвиваючих технологій, в основу якої покладено ідею розвитку пізнавальних навичок учнів, творчої ініціативи, вміння самостійно мислити, знаходити і вирішувати проблеми, орієнтуватися в інформаційному просторі, вміння прогнозувати і оцінювати результати власної діяльності. Цей метод завжди орієнтований на самостійну діяльність учнів – індивідуальну, парну, групову, яку учні виконують протягом певного відрізка часу. Його можна застосовувати у разі наявності дійсно значущої проблеми (практичної, наукової, творчої, життєвої), для вирішення якої необхідний дослідницький пошук. Випускник освітнього закладу в сучасних умовах для адаптації до різноманітних життєвих ситуацій, у тому числі у професійній діяльнос-

ті, повинен володіти широким колом знань, умінням їх інтегрувати та застосовувати для пояснення навколишніх явищ. Все це підтверджує необхідність використовувати у проектній діяльності проектів практичної спрямованості.

Кейс-метод (Casestudy) – це техніка навчання, що використовує опис реальних економічних, соціальних, побутових чи інших проблемних ситуацій (від англ. Case – «випадок»). Робота з кейсом передбачає пошук, аналіз додаткової інформації з різних областей знань, у тому числі пов'язаних з майбутньою професією. Кейс-метод щодо інших технологій являє собою складну систему, в яку інтегровані інші, простіші методи пізнання. У нього входять: моделювання, системний аналіз, проблемний метод, уявний експеримент, методи опису, класифікації, дискусії, ігрові методи і ін. Як завдання можна запропонувати зробити доповідь, підготувати проект або комп'ютерну презентацію. При роботі з кейсом формуються уміння вирішувати проблеми, спілкуватися, застосовувати предметні знання на практиці, вести переговори, брати на себе відповідальність, толерантність, рефлексивні вміння.

Дослідницький метод проведення занять із застосуванням елементів проблемного навчання передбачає таку діяльність студентів:

- ознайомлення зі змістом предметного дослідження;
- визначення мети і завдань дослідження;
- збір даних щодо досліджуваного об'єкта ;
- проведення дослідження (теоретичного або експериментального);
- виділення досліджуваних факторів, висунування гіпотези, моделювання і проведення експерименту.
- пояснення отриманих даних;
- формулювання висновків, оформлення результатів роботи.

Даний підхід дає можливість зрозуміти хід наукового дослідження, різні трактування отриманих даних і знаходження правильної точки зору. При застосуванні дослідницького методу від студентів вимагається максимум самостійності.

Слід, однак, зазначити, що в групах з різним рівнем

знань учнів, особливо на початковому етапі вивчення предмета, доцільно застосовувати евристичні методи при активній участі викладача. Евристичними можуть бути бесіди, лабораторні роботи, завдання, які передбачають самостійний пошук учнями нових знань. Дослідницька діяльність дозволяє сформувати самостійність при прийнятті рішень, розвиває спостережливість, уяву, вміння нестандартно мислити, висловлювати і відстоювати свою або групову точку зору.

Навчальні дискусії представляють собою таку форму пізнавальної діяльності, в якій суб'єкти освітнього процесу впорядковано і цілеспрямовано обмінюються своїми думками, ідеями, судженнями з обговорюваної навчальної проблеми. Дискусії доцільно використовувати при проведенні проблемних навчальних конференцій, симпозіумів, в обговоренні проблем, що мають комплексний міжпредметний характер. Зміст доповідей, повідомлень може бути пов'язаний з досліджуваним матеріалом, але може й виходити за рамки програми, у тому числі мати професійну спрямованість. Під час дискусії формуються: комунікативність (вміння спілкуватися, формулювати і ставити запитання, відстоювати свою точку зору, виявляти повагу і прийняття співрозмовника тощо), здатність до аналізу і синтезу, відповідальність, тобто навички соціального спілкування.

Ігрові методики пов'язані з використанням різних типів ігор (ділових, імітаційних, рольових) для вирішення навчальних проблем; вони вносять різноманітність протягом предметного освітнього процесу, викликають формування позитивної мотивації вивчення даного предмета. Гра стимулює активну участь учнів у навчальному процесі та залучає навіть найбільш пасивних. Практика підтвердила ефективність застосування ігрових методик на завершальному етапі вивчення теми, розділу, курсу. Рольова гра може бути проведена, наприклад, у вигляді конференції. За результатами обговорення означеної проблеми виробляється рішення конференції. При цьому відбувається освоєння її учасниками нового досвіду, нових ролей, формуються комунікативні вміння, здатність застосовувати набуті знання в різних галузях, уміння вирішувати проблеми, толерантність, відповідальність.

Роль викладача на інтерактивних заняттях зводиться до скеровування діяльності студентів на досягнення мети заняття. Якщо пасивні методи припускають авторитарний стиль взаємодії, то активні, у тому числі інтерактивні, передбачають демократичний стиль, що ґрунтується на суб'єктно-суб'єктних відносинах між його учасниками.

Освітній процес відбувається так, що практично всі суб'єкти виявляються залученими в процес пізнання. Спільна діяльність студентів в освоєнні навчального матеріалу означає, що кожен робить свій індивідуальний внесок, йде обмін знаннями, ідеями, способами діяльності. Колективний пошук істини стимулює інтелектуальну активність суб'єктів діяльності. Така взаємодія дозволяє студентам не тільки отримувати нове знання, а й розвивати свої комунікативні вміння: вислуховувати думку іншого, зважувати й оцінювати різні точки зору, брати участь у дискусії, виробляти спільне рішення, виявляти толерантність тощо.

Порівняльний аналіз розглянутих методів, а також практика викладання дозволяють зробити висновок, що не всі вони однаковою мірою можуть бути застосовні при навчанні. Враховуючи дефіцит часу при вивченні предметів, деякі методи (метод проектів, кейс-метод, ігрові методики), що вимагають досить тривалого часу для їх підготовки і проведення, можна рекомендувати для узагальнення вивченого матеріалу і здійснення інтеграції знань за допомогою реалізації міжпредметних зв'язків, у тому числі з предметами професійної підготовки. Дослідницька, дискусійна форма організації більш ефективні при проведенні аудиторних занять. Проте слід зважати на те, що метод проектів і кейс-метод більшою мірою, порівняно з іншими розглянутими методами, сприяють формуванню таких компетенцій, як вміння виділяти проблему і знаходити шляхи її вирішення, оцінювати власну діяльність, відповідальність. Дослідницький метод, як ніякий інший, розвиває самостійність мислення та творчий підхід до матеріалу, що опановується.

Отже, викладачеві доцільно поєднувати різні методи і форми організації освітнього процесу, щоб досягти найбільшого ефекту від їх використання. Розглянуті інтерактивні методи

можуть бути застосовані при навчанні різних дисциплін у вищих навчальних закладах.

Ю. В. Щокін, канд. юрид. наук, доцент
кафедри міжнародного права

АКАДЕМІЧНА І СОКРАТИВСЬКА ЛЕКЦІЙНІ МЕТОДИКИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ВИЩІЙ ШКОЛІ

Сократівський метод читання лекцій є однією з новел в організаційних формах навчання, що запроваджується останнім часом в українській вищій школі. На думку багатьох фахівців, це дозволить наблизити систему вузівської підготовки в Україні до світових стандартів навчання й буде сприяти якнайшвидшій адаптації до принципів Болонського процесу. Вважається, що сократівський метод має не просто доповнити систему форм навчання, а стати однією з основних методик лекційної роботи. Він повинен якщо не повністю замінити традиційний для нас академічний (класичний) метод читання лекцій, то, принаймні, значно потіснити його в системі вітчизняного навчання у вищій школі.

Чи виправдані такі зміни? Відповіді на це питання можливо тільки після визначення переваг і недоліків кожної з двох популярних лекційних методик.

Так, академічна (класична) лекція суворо регламентована за часом, орієнтована на певний більш-менш стабільний склад слухачів і виражена в передачі інформації за заздалегідь завданним алгоритмом (планом). Її головна особливість полягає в тому, що ззовні в переважній більшості випадків вона являє собою монолог викладача. Студент тільки сприймає усну інформацію (іноді візуальну, що рідкість для викладання правових дисциплін) і самостійно її конспектує. Уважається, що безсум-